

12. rozgłosowy koncert

Chóšebuz. Z tšimi prapremjerami jo se nježelu, 5. nowembra, wótmět 12. rozgłosowy koncert serbskeje muziki z wuknikami a absolwentami Chóšebuskego konserwatoriuma. Zal konserwatoriuma jo był z něži 150 pšistucharjami skóro poľny. Zazněli su kompozicije mjazy drugim Bena Njekele a Ulija Pogody, nęgajšnego a něntejšnego muzikowego redaktora serbskego programa, Jana Pawoła Nagla, Bjarnata Krawca abo Harald Lorscheidera, toni zamrětego Chóšebuskego komponista.

W programje, kótaryž stej Anja Kochoj a Christian Mattée moderěrowałej, su wustupili wuměłce wót nejmlodšego z pės lětami, kótaryž jo akle pšed poł lětom instrument do ruki wzeł, až do wustudowanego 27-lětnego diplomowatego organista. Koncert bužo rozgłos RBB w swójom serbskem programje w dwěma žěloma 19. a 26. nowembra wuscělaš. **H. M.**

Pratjya 2007 na pšedaň

Dešno. Pětk, 3. nowembra, jo Ludowe nakładnistwo Domowina w Dešańskem Domowniskem muzeju pšedstajilo Pratyju za lěto 2007. Něži 40 luži jo na zarědowanje pšišto, w kótaremž su awtory a redaktory Pratyje 11 z nagromadu něži 70 pšinoskow cytali. Pši tom jo lektor-ka kniglickow Janka Pěčkocj de Lévano pšedstajila tež nowu redakciju, w kótarej ma něnto Gregor Wiczorek to grono. Bernd Pittkunings jo wjacor muzikaliski pšewoźował. Pratyja, kótaraž ma lětosa Dešno ako glownu temu, móžo se w mēnēnta na znatych městnach za styri € kupiš. Žycymy wjele wjasela pši cytanju. **H. M.**

Festiwal tek ze serbskimi filmami za žiši

Chóšebuz. Lětosny 16. festiwal pódzajtšno-europskego filma ma přědny raz serbske filmy we swójej retrospektiwje. Je wudospoľni po pedagogiskich aspektach pšigótowany program za žiši. W Měscańskej hali pokažu na 16. a 17. nowembrje zeger 10.00 serbske žišece filmy ze zapokazanim a rozgromkom. Stwórk bužo filmowe pšedstajenje za 5-lětne a pětk za 10-lětne žiši. Kórtki paše za žiši až do 12 lět 3,50 €, pótuńšone za 1,40 € w pšedpšedanku pši Chóšebuz-informaciji CMT (tel. 0355/7542444).

Wěcej wó filmowem festiwalu cytašo na 7. a 8. boce. **I. N.**

Serske blido w Zušowje

Wšykne, ako pši kafēju a tykańcu raži po serbsku se rozgranjaju, su sobotu, 11. nowembra, zeger 15.00 nanejwutšobnej pšepšosone na Serske blido w gmejskem domje w Zušowje.

Wóni su projekt GENIE do statka stajili: (wótlěwa) prof. dr. William Barry, Jutta Kaiserowa, Juro Frahnaw, Holger von Rauch, Helena Palmanowa (Serbski institut w Budyšynje) a prof. dr. Roland Marti.

62 štundow powědaneje serbskeje rěcy

Wědomnostniki su stajili do interneta 379 zukowych datajow

Chóšebuz/Saarbrücken. Słowo GENIE ma wót žinsajšnego we Serbach nowy wóznam. To jo skrotconka za „Gesprochenes Niedersorbisch“. Tak se pomjenijo wósebny projekt Posaarskeje uniwersity (Uni Saarbrücken), pód nawjedowanim slawista prof. **dr. Rolanda Marti**. W jogo ramiku su wědomnostniki zezběrali zukowy material, kótaryž wótblěščujo staw dolnoserbskeje rěcy wót zachopjeńka 20. stolěša až do žinsajšnego, a su jen spórali do datoweje banki, ako jo pšistupna we interneje.

Pětk dopoľdnja su gósci ze Saarbrückena pšedstajili swój projekt w Serbskem domje. Mimo prof. Martija stej bytej pódla profesor za fonetiku a fonologiju **dr. William Barry** a slawist **Holger von Rauch**, „informatikař“ projekta, ako jo zagrónity za internetowu prezentaciju a programěrowanje datoweje banki.

„Zawina togo projekta jo položenje dolnoserbskeje rěcy. Ako dwójcy mjeńšynowa rěc (napšešiwu nimšćinje a gónoserbšćinje) jo wóna wósebne wobgizona“, wjasnijo prof. Marti motiwy, kótarež su dowjadli k projektoju. Slědne luže, kótarež powědaju dolnoserbsku rěc wót domu, su južo stare. Typ dolnoserbšćiny, ako wóni wobkněže, bužo se za žedne lěta zgubiš. „Serbska rěc rewitalizěrujo se rownocasnje w ra-

miku projekta Witaj, to pak jo hynakša dolnoserbšćina“, twarži profesor. Togodla jo wósebne wažne, wutwóriš wobšyrny korpus powědaneje rěcy a jen zajmcam spšistupniš. Taki jo doněnta felowal.

Dolnoserbska rěc jo za slawisty wósebne zajmna. Prof. Marti: „To jo pó žělach njewobžěłane pólo, wjele aspektow njejo hyšći analizěrowanych. Zukowy korpus dej byš zakład za wupoľnjenje wónych bělych flakow. To jo wažne ako za wědomnostniki tak teke za wucbu dolnoserbskeje rěcy a za projekt Witaj“.

Zukowe dataje póchadaju ze tšich žrědłow. K přědnemu jo to archiw serbskego rozgłosa, z kótaregož jo **Jutta Kaiserowa** wubrata młoge dataje. K drugemu su to nagrawanja Serbskego instituta z Budyšyna. Nejwažnejšy žět pak su 100 nagrawanjow, kótarež jo nagrał **Juro Frahnaw** z Piconja. Ako prjatkař a pla wej-sanarjow pšipóznata wósobina jo wón w nadawku uniwersity woglědał k hundert serbskim lužam a jo nagrawał jich rěc.

Nejstaršy nagrawny powědař jo muski, ako jo se narožil w Kšišowje w lěše 1864. Nejmlodša jo ženska, narožona w lěše 1973. Dogromady 45 nagrawanjow jo wót luži, ako su se narožili pšed lětom 1900.

Aby mět njewobgřonicy pšistup do archiwa, musy wužywať nejperwej se na internetowem boce GENIE-projekta z

pomocu wósebneho formulara pšizjawiš. Tam musy wón zapódaš swójo mē, adresu a pšedewšym cil, dla kótaregož co wón archiw wužywaš. Kužda taka pšosba bužo se w Saarbrückenje pšespytaš, a jolic až iniciatory projekta su mēnjenja, až zajm jo wopšawnjony, budu wóni wužywarjeju pšistup do datoweje banki z pomocu „passworda“ (=pótajmneho gronidla) dowóliš. Zukowe dataje pšedlaže w formatom *wav* a *mp3*.

„Taka zadora jo notna, aby šćitali pšawa luži, ako su archiwujoju swójo głos „póžycyli“, groni prof. Marti. Pšeto wěšty žět wót nich jo hyšći žywy.

Archiw jo baza, zakład za dalšne projekty. Profesory ze Saarbrückena maju přědk, mjazy drugim na pólu fonetiki a fonologije slěžiš. Ale teke wšykne druge deje móžnosć mēš, korpus za swóje slěženja wužywaš. „Něnto lažy na Was, co z togo zgótujošo. Wužywayšo naš archiw“, jo profesor pšibytnych slědkoju napominał. Wón se nažeja, až na ten part móžo se serbskeje rěcy nanejmjenjej žět togo slědk daš, což jo se dotychmět zgubiło.

Projekt jo pšistupny w interneše pód adresu www.coli.uni-saarland.de/genie/